خبر

«کاربلد» به فصل دوم رسید

فصل دوم برنامه تلویزیونی «کاربلد» تولید شده و آماده پخش از شبکه آی‌فیلم فارسی است.

محمد خانلری، کارگردان و تهیه‌کننده برنامه کاربلد درخصوص فصل جدید این برنامه تلویزیونی بیان کرد: این مجموعه در ۱۳ قسمت تولید شده و در هر قسمت یک نفر حرفه‌ای از دنیای فیلم و سریال مهمان این برنامه است. او افزود: ایده این برنامه حاصل دغدغه شخصی خودم برای آموزش مشاغل سینمایی بود تا مردم بتوانند بیشتر با افراد جلو و پشت دوربین آشنا شوند. در واقع خیلی از علاقه‌مندان به فیلم با شغل یک مدیر تولید سینما یا یک منشی صحنه آشنایی ندارند و از حوزه اختیار آنها بی‌خبر هستند. در این برنامه سعی داریم به همه مشاغل و حوزه اختیار آنها در قالب طنز و سرگرمی بپردازیم.

خانلری از ساخت فصل دوم خبر داد و گفت: فصل اول این برنامه رو به پایان است و درحال ساخت فصل دوم هستیم. در فصل جدید یک مجری که احتمالا خانم است به برنامه اضافه می‌شود و طبق سناریوی جدید، برنامه را به سمت نمایش خواهیم برد. فصل دو، روایت یک خواهر و برادر خواهد بود که مجریان برنامه هستند و قرار است فیلم بسازند، آنها سراغ افراد مختلف سینمایی می‌روند و از آنها برای ساخت فیلم کمک می‌گیرند. همچنین در فصل جدید به مشاغلی که کمتر دیده شده‌اند، توجه بیشتری خواهیم داشت.

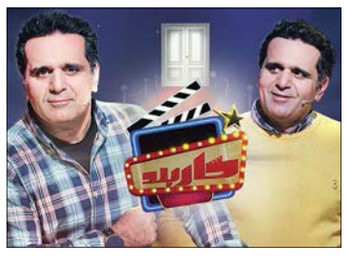

تاریخ در رسانه ملی به بهانه پخش سریال «گیل دخت»

و رنج «رعیت» در جعبه جادو

همچنین نشانی از ارتباط شخصیت منفی قصه با حکومت مرکزی داشت.

کیف انگلیسی ارباب

اگر از بینندگان سریال کیف انگلیسی بوده‌اید احتمالا می‌پذیرید که از شخصیت‌های به یادماندنی این سریال، خان، پسرش و اهل بیت آنان بود. زنده‌یاد سیروس گرجستانی که رخت اربابی به تن کرده بود تصویری تماشایی از چنین شخصیت‌هایی ارائه داد و به خوبی نقد مستتر در سطور فیلمنامه کیف انگلیسی نسبت به نظام ارباب - رعیتی را به تصویر کشید. در واقع می‌شود گفت یکی از مهم‌ترین مسائلی که در این سریال همراه با خط اصلی قصه مطرح می‌شد، مقوله ارباب- رعیتی و تبعات اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی و روانی است که با هنرمندی به نمایش درآمد.

کلاه پهلوی بر سر خان‌ها

داریوش فرهنگ در سریال «کلاه پهلوی» به کارگردانی زنده‌یاد ضیاءالدین دری نقش صمصام خان را بازی می‌کرد که ارباب بود و با خوی دیکتاتوری به اهل خانه و پیشکارانش دستور می‌داد و ستم می‌کرد. این شخصیت از صاحب منصبان و افراد پر نفوذ شهری کوچک بود که با بازگشت یکی از جوانان شهر از فرنگ و تغییراتی که او در راستای تجدد در این شهر ایجاد می‌کند، زندگی‌اش دگرگون می‌شود. شخصیت ارباب در سریال کلاه پهلوی دست بزن داشت، با صاحبان قدرت دارای حشر و نشر بود، ذهنی بسته و سنتی اما ظاهری تجددخواه داشت و برای رسیدن به اهدافش از هیچ مکری فروگذار نمی‌کرد.

تمایل به قصه‌های ارباب - رعیتی

عبدالرسول گلبن، نویسنده معتقد است که دلیل تمایل فیلمنامه‌نویسان به نگارش آثار تاریخی، جذابیت آن است به خصوص این‌که ساخت سریال در فضای روستایی و عشایری، آن را از کلیشه‌های مرسوم خارج می‌کند. او معتقد است اصالت و ارزش‌هایی که در سریال‌های تاریخی به نمایش درمی‌آید، بسیار بیشتر از سریال‌هایی با لوکیشن‌های ثابت یا آپارتمانی است. این نویسنده باور دارد سوژه‌های بسیاری در تاریخ هست که می‌توان سراغ آن رفت و مجموعه‌هایی جذاب ساخت. گلبن که از جمله نویسندگان سریال «جشن سربرون» است درباره ساخت سریال‌های تاریخی با محوریت خان و رعیت به جام‌جم می‌گوید: به نظر می‌رسد دلیل حرکت فیلمنامه‌ها به سمت فضای عشایری و روستایی با محوریت خان و رعیت این باشد که تلاش می‌شود توجه مخاطب را بیشتر به خود جلب کند. ساخت و نوشتن سریال‌هایی در فضای بسته آپارتمانی مدتی است که باب شده است. شاید این مسأله به دلیل کم بودن بودجه یا سهولت کار باشد اما در نهایت ساخت سریال در این فضاهای بسته آپارتمانی به قصه‌هایی منجر می‌شود که اغلب تکراری است. وی معتقد است که رفتن به سمت فضای روستایی برای ساخت سریال، آشنازدایی برخی مفاهیم را برای مخاطب به همراه دارد. گلبن تصریح می‌کند: وقتی دوربین را برمی‌داریم و به محیطی می‌رویم که مخاطب نسبت به آن آشنازدایی می‌کند، قصه قدری متفاوت می‌شود. وقتی تصاویر در یک محیط جدید و نو اتفاق می‌افتد، داستان‌هایی که در آن بستر شکل می‌گیرد، از نظر بار دراماتیک می‌تواند بسیار گرم‌تر از قصه‌هایی باشد که در فضاهای شهری شکل می‌گیرد.

گلبن تاکید می‌کند: من دسته‌بندی این سریال‌ها را خان و رعیتی نمی‌گویم بلکه آن را سریال‌هایی می‌دانم که در محیط روستایی و عشایری شکل می‌گیرد. در این داستان‌ها یک رابطه بسیار گرم با طبیعت شکل می‌گیرد که برای مخاطب هم ملموس است. شخصیت‌های به نمایش درآمده در این مجموعه‌ها با مردم شهری متفاوت هستند. سنت‌هایی که در محیط‌های عشایری اتفاق می‌افتد، اصالت و ارزشی فوق‌العاده دارد. داستان‌هایی که در فضاهای طبیعی و بر مبنای عشق یا مرگ نوشته می‌شود، برای مخاطب خیلی جذاب‌تر از قصه‌هایی هستند که در فضاهای بسته شکل می‌گیرد.

وی عنوان می‌کند: تاریخ دریایی مملو از سوژه و قصه‌هایی است که اگر دقیق به سمت آن برویم، می‌توانیم قصه‌های بسیار جذاب و جدیدی خلق کنیم. یعنی می‌شود از تکرار و کارهای متوسط جدا شد و ایده‌های ناب مطرح کرد. تاریخ این قدرت را به نویسندگان می‌دهد که قصه تازه‌ای از آن را مطرح کنند. به همین خاطر مخاطب از آن لذت می‌برد. داستان‌های تاریخی را نباید به نظام خان و رعیت منحصر کرد. اینها قصه‌هایی هستند که در فضاهای بکر و طبیعی اتفاق می‌افتد. وقتی به گذشته می‌رویم، خان‌ها تبدیل به خداوندگان آن دوره‌ها می‌شوند. آنها اختیاردار مردم بودند و قدرت بخشیدن یا نبخشیدن انسان‌ها را داشتند. در آن دوره خوانین بودند که مقدرات آن منطقه را رقم می‌زدند. وقتی بخواهیم یک سریال تاریخی با فضای عشایری و روستایی بسازیم، سراغ دنیایی می‌رویم که به ناچار ما را به سمت قواعد جاری بر آن، مثل نظام ارباب - رعیتی هدایت می‌کند. طبیعی است که اگر چنین سریال‌هایی بسازیم، حاکم و خان‌ها بیشتر برجسته می‌شوند. البته در آن زمان وضعیت به گونه دیگری بود و با توجه به این‌که این مناطق از شهر دور بود، خان‌ها خودشان قانون، مجری و قاضی می‌شدند.

گپ

گفت‌وگوی «جام‌جم» با خسرو معتضد، کارشناس تاریخ:

تاریخ پر از سوژه‌های ناب است

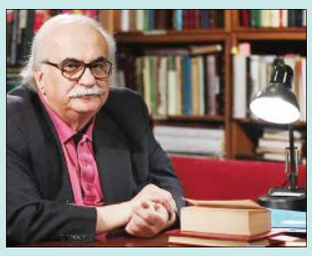

در چند سال گذشته روایت دوره‌هایی که نظام ارباب ـ رعیتی در روستاها حاکم بود، بیشتر از قبل خودش را به میان سریال‌های تلویزیونی کشانده است. مجموعه‌هایی که به‌نظر می‌رسد با استقبال مخاطبان هم روبه‌رو می‌شود؛ سریال‌هایی که شاید خاطره‌انگیزترین آن را بتوان پس از باران دانست که مربوط به اوایل پهلوی دوم بود. کل دوره قاجار و دوره‌های دیگر تاریخی را که نگاه کنیم، پر است از این نظام ارباب ـ رعیتی که هرکدام روایتگر بخشی از تاریخ شده‌اند. برخی معتقدند که این نظام ارباب ـ رعیتی تکراری شده و برخی دیگر هم به استقبال مخاطبان اشاره می‌کنند که پای ثابت سریال‌های این‌چنینی هستند. خسرو معتضد که خودش کارشناس تاریخی بسیاری از سریال‌های این‌چنینی بوده، معتقد است که سوژه‌های متنوع‌تری برای پرداختن به جای نظام ارباب ـ رعیتی وجود دارد که باید به آن توجه شود. معتضد معتقد است که تاریخ مملو از سوژه‌هایی است که می‌تواند برای مخاطب جذاب باشد و یک سریال بکر و تازه بسازد. در این خصوص گفت‌وگویی با خسرو معتضد، تاریخ‌نگار و کارشناس تاریخ داشتیم. خسرو معتضد، تاریخ‌نگار و کارشناس تاریخ در خصوص سریال‌های تاریخی که نظام ارباب ـ رعیتی را نشان می‌دهند به جام‌جم می‌گوید: حضور محقق تاریخی و لباس‌شناس به دقیق‌شدن سریال تاریخی کمک می‌کند و ضروری است. مثلا اگر قرار است در سریالی به ناصرالدین شاه یا دوران او اشاره شود، لباسی که می‌پوشید را می‌توان در تابلوهای کاخ گلستان دید. او در ابتدا کلاه بلند مثل لوله دودکش می‌پوشیده و زمانی که به اروپا رفت، لباسش تغییر کرد.

وی با اشاره به این‌که نسل فعلی مخاطب تلویزیون، مسأله ارباب ـ رعیت را فراموش کرده، عنوان می‌کند: دوره‌های بسیاری در تاریخ وجود دارد که جای پرداخت و ساخت سریال دارد. مثلا دوره قاجار سوژه‌های بسیاری دارد. یا صدها سوژه در دوران مشروطه وجود دارد که هنوز به آن پرداخته نشده است.

معتضد تصریح می‌کند: جنگ جهانی اول و دوم برای مردم جذاب است و در بسیاری از سریال‌ها هم به آن پرداخته شده است. مثل فیلم یتیم‌خانه ایران که ماندگار و زیبا بود. خوشبختانه مردم به تاریخ علاقه دارند و تاریخ کشورشان را دوست دارند اما فکر می‌کنم موضوع ارباب ـ رعیت دیگر قدری کهنه شده است. البته به‌نظرم تاریخ ایران باستان هنوز بسیار برای فیلمسازی جای کار دارد. یکی از سریال‌های خوبی که با محوریت تاریخ از تلویزیون پخش شد، سریال شیخ‌بهایی بود که توانست مخاطب بسیاری را به خود جذب کند. سوژه دیگر می‌تواند جنگ ایران با عثمانی یا ایران با روس باشد که جای کار بسیاری برای پرداختن در سریال دارد.

این کارشناس تاریخ با اشاره به شخصیت‌هایی مثل یعقوب لیث که می‌توانند موضوع سریال‌های تلویزیونی باشند، تاکید می‌کند: به‌تازگی با خانم تینا پاکروان صحبتی داشتیم که یک مجموعه جدید تلویزیونی بسازیم. موضوع دختری ۱۷ ساله به نام فلور است که به فساد کشیده شده و در نهایت کشته می‌شود. بعد از مرگ، دفترچه‌ای از او پیدا می‌کنند که نام ۴۵ نفر از بزرگان در آن افشا شده که در این فساد نقش داشته‌اند. شاپور پهلوی، برخی وکلای مجلس و خیلی‌های دیگر در میان این اسامی بودند. در آخر هم متوجه می‌شوند که چه کسی او را کشته است. همسر یکی از برادران شاه به نام حمیدرضا او را کشته بود. چنین موضوعاتی را می‌توان به یک قصه خوب تبدیل کرد. وقتی تاریخ را بخوانیم، آن‌قدر نکات شیرین وجود دارد که جای پرداختن بسیاری برای ساخت سریال دارد.

معتضد به کتاب‌های حسینقلی مستعان، روزنامه‌چی و اهل رسانه اشاره و عنوان می‌کند: برای ساخت یک سریال خوب باید اطلاعات کاملی از موضوع داشت و تحقیقات زیادی انجام داد.

وی به دوره ارباب ـ رعیتی در سریال‌های تلویزیونی اشاره کرده و می‌گوید: خوانین در ایران، وقتی شاه می‌مرد یا اتفاقی می‌افتاد، گردنکش می‌شدند. بعد از رضاشاه هم به همین واسطه جنوب طعمه آتش شد. درهرحال، این خان‌ها احترام داشتند. خان‌های قشقایی نزدیک ۱۵۰ هزار خانوار را زیرنظر داشتند. مجله نشنال جئوگرافی هم عکس‌های رنگی از آنها می‌گرفت. البته باید درنظر داشت که در کارهای این‌چنینی باید نویسنده و کارگردان دو فرد مجزا باشند. معتضد به برخی چالش‌های کارهای تاریخی اشاره می‌کند: وقتی محمدرضا ورزی معمای شاه را پیش من آورد، نزدیک ۴۳ قسمت بود. به او یادآوری کردم که برخی وقایع را باید در فیلمنامه بیاورد. قسمت‌های زیادی به آن اضافه و تکمیل شد.

یادداشت

نوستالژی‌های تلخ

مهدیه رضایی
روزنامه‌نگار

وقتی صحبت از داستان‌های زندگی ارباب و رعیتی در سال‌های گذشته به ویژه قبل از انقلاب می‌شود، قطعا همه ما به یاد سریال‌هایی که با این موضوع از تلویزیون پخش شد خواهیم افتاد که ظالم‌بودن ارباب‌ها و ظلمی که به رعیت‌ها می‌کردند را به تصویر کشیده بودند. تعداد چنین سریال‌هایی کم نیست و کارگردانان بسیاری چنین سوژه‌هایی را دستمایه تولید کار قرار داده و در این باره آثار ماندگاری ساختند که برای همیشه در ذهن مخاطبان باقی مانده است.

وقتی قرار باشد از مخاطبان در این باره سوال پرسیده شود که نام چند سریال تاریخی را عنوان کنید که با محوریت ارباب و رعیتی بوده، بدون تردید بینندگان تلویزیون از سریال تلویزیونی «پس از باران» یاد خواهند کرد که هنوز هم بعد از گذشت ۲۲ سال از پخشش، آن را به یاد دارند. این سریال با این که بارها از شبکه آی‌فیلم پخش شده اما همچنان بینندگان بسیاری با علاقه به تماشای این اثر می‌نشینند.

یکی از نقش‌های ماندگار این سریال تلویزیونی را بدون تردید محمود پاک‌نیت بازی کرده که خان روستا بود. پاک‌نیت این نقش را بسیار مقتدر بازی کرده بود و همین باعث شد برای همیشه در ذهن مخاطبان تلویزیون باقی بماند. گرچه او بعد از گذشت بیش از دو دهه و اندی باز هم نقش خان را در تازه‌ترین سریال تلویزیون تجربه کرده است.

او در مجموعه تلویزیونی گیل‌دخت به کارگردانی مجید اسماعیلی نقش خان را به عهده دارد که در معاونت برون‌مرزی تهیه شده و شب‌های پنجشنبه و جمعه از شبکه یک روانه آنتن می‌شود. این هنرمند در این سریال هم به مانند ۲۰ سال پیش بسیار زیبا نقش خان را بر عهده دارد که تماشای او در این اثر برای مخاطبان خالی از لطف نیست. البته اگر نگاهی به سریال‌های تلویزیونی داشته باشیم باز هم به سریال‌هایی خواهیم رسید که با محوریت خان و رعیت تولید و پخش شده است. در این باره می‌توان به خانه‌ای در تاریکی، گذر از رنج‌ها، کلبه‌ای در مه و... اشاره کرد که هرکدام ویژگی‌های خاص خود را برای مخاطبان داشتند و توانستند در جذب مخاطب موفق باشند.

در واقع هر یک از کارگردانان این سریال‌های تلویزیونی از زاویه‌ای تازه به موضوع ارباب و رعیت پرداخته‌اند به همین دلیل تماشای آنها برای بینندگان تلویزیون خالی از لطف نبوده است. در مجموع، سازندگان آثار نمایشی سراغ قصه‌هایی رفته‌اند تا برای مردم بکر باشد و جذاب. گرچه نخ تسبیح مشترک همه این آثار موضوعات عاشقانه بوده اما هر کدام از آنها داستان جداگانه‌ای داشته‌اند. ضمن این که در کنار شخصیت‌های اصلی، بچه‌قصه‌هایی بودند که با داستان اصلی گره خورده و باعث شده‌اند مخاطبان شاهد فراز و نشیب‌های زیادی در قصه‌ها باشند.

با توجه به این که مخاطبان از چنین قصه‌هایی استقبال می‌کنند، به همین دلیل انتظار می‌رود تا سازندگان آثار نمایشی بیشتر به سمت ساخت چنین قصه‌هایی بروند با دستمایه قراردادن قصه‌های جذاب، آثار ماندگار را برای مخاطبان تلویزیون به تصویر بکشند تا تماشای آن برای‌شان جالب باشد. گرچه در حال حاضر هم آنتن تلویزیون خالی نیست و با پخش سریال گیل‌دخت سعی دارد مخاطبان را جذب کند.

رخ

یک خان دور از کلیشه‌ها

با نگاهی به کارنامه سام قریبیان متوجه خواهیم شد او هم نقش خان را بازی کرده است. این هنرمند در سریال تلویزیونی «کلبه‌ای در مه» نقش برزو خان را به‌عهده داشت که شخصیت زیرک و در عین حال بداخلاقی بود.

این سریال روایتگر زندگی دختری به نام «می‌جان» بود که زندگی‌اش دستمایه ماجراهایی می‌شد، زیرا پسر خان روستا به نام برزو تصمیم گرفته بود او را به‌عنوان همسر دوم به عقد خودش دربیاورد اما می‌جان، جواب سربالا به برزوخان می‌دهد و... همین موضوع باعث شده بود تا برزو خان عصبانی شود و دست به هر کاری بزند. این برزو خان رفتار خوبی هم با همسرش نداشت، زیرا او دختر به دنیا می‌آورد. این هنرمند در زمان پخش این سریال درباره ایفای نقش برزو خان گفته بود قبل از شروع بازی با حسن لفافیان، کارگردان خیلی صحبت کرده بود تا شخصیت برزو خان را به‌درستی در بیاورد. البته از آنجایی که او از کودکی وارد این حرفه شده بود با این جنس نقش آشنا بود و سعی کرد از کلیشه‌ها دوری و نقش را به زیبایی خلق کند.

چهره

خان خانان قصه‌های تاریخی

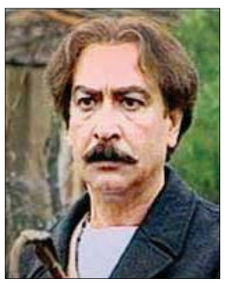

یکی از بازیگرانی که می‌شود گفت تا امروز گوی سبقت پوشیدن لباس اربابی را در دوره‌های مختلف از همکارانش ربوده، محمود پاک‌نیت است. این بازیگر در سریال‌هایی مثل پس از باران، گیل‌دخت، جشن سربرون و... نقش خان داشته است که البته تفاوت‌هایی در شخصیت‌پردازی یا دوره تاریخی داشته‌اند. شاید موفقیت او در سریال پس از باران و تصویر ماندگاری که از این شخصیت ارائه داد باعث شد بسیاری برای نقش‌های این‌چنینی سراغش بروند. این هنرپیشه با دقت نسبت به جزئیات در شخصیت‌پردازی و کنش‌های فیزیکی ارباب قصه پس از باران را زنده و باورپذیر از آب درآورد. ارائه شخصیتی نسبتا نفوذناپذیر، صدایی رسا، تعریف عاداتی چون دست کشیدن زیر سبیل پرپشت به هنگام اندیشیدن یا زمان اثبات قدرت و... نمونه‌هایی از این موارد است که این نقش را از تیپ به کاراکتر بدل می‌کرد. مردی سنتی با ذهنی بسته که در عین دارا بودن خوی دیکتاتوری، کرنش‌هایی هم نسبت به همسران و رعایایش داشت و گاهی نشانه‌هایی از مهرورزی در او دیده می‌شد. همین جزئیات او را از یک شخصیت تک‌بعدی خارج می‌کرد و ابعاد تازه‌ای را به نمایش درمی‌آورد.

تماشا

سیمای متفاوت ارباب

تصویری که از خان‌ها در سریال‌ها به خاطر داریم، معمولا شخصی مستبد و زورگوست و شاید این وجه به مستندات تاریخی هم نزدیکی بیشتری داشته باشد اما گاهی هم شخصیت‌پردازی‌های متفاوتی را شاهد بودیم که یکی از آنها در سریال «کلبه‌ای در مه» روایت شد. شخصیت پدر با بازی فرخ نعمتی، اربابی نسبتا رئوف بود که در ایام پیری سعی می‌کرد با رعیت خوب تا کند.

کیوآرکد را اسکن کنید